

LYNGDAL KOMMUNE
Postboks 353
4577 LYNGDAL

Oslo, 25.11.2025

Deres ref.:

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2025/7402

Saksbehandler:
Hanna Walbækken

Vedtak i klagesak om tillatelse til utslipp av kommunalt avløpsvann fra Lyngdal tettbebyggelse i Lyngdal kommune

Vi viser til klage datert 22. desember 2023 fra Asplan Viak på vegne av Lyngdal kommune på Statsforvalteren i Agder sitt vedtak av 17. november 2023. Klagesaken ble oversendt fra Statsforvalteren til Miljødirektoratet 7. mars 2024. Vi viser også til tilleggsinformasjon om tilstanden i resipienten oversendt fra Statsforvalteren den 11. mars. 2024 og 15. oktober 2024, samt Miljødirektoratets rapport *Identifisering av vannforekomster sensitive for eutrofi* (M2981/2025) utført av NIVA datert 9. mai 2025.

Vedtak

Miljødirektoratet tar klagen delvis til følge, og gjør følgende endringer i Statsforvalterens vedtak:

1. Kravet til rensing av fosfor i tillatelsens punkt 3.2.3 oppheves. Kravet til måling og prøvetaking opprettholdes.
2. Kravet i tillatelsens punkt 3.2.3 om grenseverdier for termotolerante koliforme bakterier (TKB og E. coli) oppheves.

Vedtaket har hjemmel i forvaltningsloven § 34 fjerde ledd.

Vedtaket er endelig og kan ikke påklages, jf. forvaltningsloven § 28 tredje ledd.

Bakgrunn for saken

Den 17. november 2023 fikk Lyngdal kommune tillatelse til utslipp av kommunalt avløpsvann fra Lyngdal tettbebyggelse med utslippsramme på 13 620 BOF₅ pe. Tillatelsen ble gitt på strengere vilkår enn omsøkt, med grenseverdier for maksimalt antall bakterier i renset avløpsvann i badesesongen og krav om å rense fosfor.

Kommunen har søkt om utslippstillatelse for å kunne bygge et nytt avløpsrenseanlegg med biologisk rensetrinn, slik at sekundærrensekravet blir oppfylt og at tilstrekkelig kapasitet for rensing av avløpsvannet fra Lyngdal tettbebyggelse blir sikret. Anlegget var planlagt satt i drift i 2025.

Klagers anførsler

Lyngdal kommunes klage retter seg mot to krav i Statsforvalterens tillatelse av 17. november 2023. En kort fremstilling av klagen og de fremsatte anførslene er gjengitt under. For øvrig viser vi til klagen i sin helhet.

Anførsel 1 - Rensekrav for fosfor

Klager bestrider for det første at det er grunnlag for å fastsette krav om fosforrensing i tillatelsen.

Klager viser til at resipienten ikke ligger i et følsomt område, jf. forurensningsforskriften kap. 11. Videre hevder klager at resipientundersøkelsen fra 2019, som Statsforvalteren har vektlagt i sin avgjørelse, inneholder feil og mangler i relasjon til fosfor. Dette begrunnes med at en rekke andre fysisk-kjemiske og biologiske parametere tilsier at fjorden er i tilstandsklasse "god", og at resultatene for total-fosfor fremstår som usannsynlig høye. Følgelig vil et fosforrensekrav etter klagers syn være uforholdsmessig dyrt.

Anførsel 2 - Rensekrav for bakterier

Klager bestrider for det andre at det er grunnlag for å sette krav om maksimalt antall bakterier i rensert avløpsvann.

Klager viser til at kravet til utslipp av bakteriene TKB og E. coli. gir store kostnader til liten nytte for miljøet, og at kravet derfor er urimelig. Kravet er satt av hensyn til badevannskvalitet. Det er tatt prøver av badevannskvaliteten i fjorden som stort sett viser god kvalitet. Det er ikke påvist at utslipp av kommunalt avløpsvann er kilden til høye bakterieverdier i de få prøvene med "ikke akseptabel badevannskvalitet". Ny renseprosess ved nye Holmsundet RA vil redusere utslippet av bakterier betydelig sammenlignet med dagens utslipp.

Statsforvalterens merknader

Vi viser til Statsforvalterens vurdering av klagers anførsler i oversendelsesbrevet til Miljødirektoratet datert 7. mars 2024.

Statsforvalteren anbefaler at grensen for bakterier i tillatelsen endres fra 100 TKB/100ml til 500 E. coli/100ml.

Ut over dette vurderer Statsforvalteren at det ikke er grunnlag for å endre vedtaket av 17. november 2023.

Miljødirektoratets vurderinger

Klageinteresse og klagefrist

Klager har rettslig klageinteresse jf. forvaltningsloven § 28, og klagen er fremsatt innen utløpet av klagefristen jf. forvaltningsloven § 29. Klagen tas følgelig til behandling.

Lovgrunnlaget

Miljødirektoratet er klageinstans i saken og kan derfor prøve alle sider av den, jf. forvaltningsloven § 34 andre ledd. Vi kan også ta hensyn til nye omstendigheter og forhold som ikke er tatt opp i klagen.

Klagen gjelder vedtak om tillatelse til virksomhet etter forurensningsloven § 11. Når forurensningsmyndigheten avgjør om tillatelse skal gis og fastsetter vilkår, skal den legge vekt på de forurensningsmessige ulemper ved tiltaket sammenholdt med de fordeler og ulemper som tiltaket for øvrig vil medføre, jf. forurensningsloven § 11 siste ledd. Adgangen til å stille vilkår i en tillatelse er nærmere regulert i lovens § 16. Etter bestemmelsens første ledd kan forurensningsmyndigheten fastsette nærmere vilkår i en tillatelse for "å motvirke skader eller ulemper."

Vilkår i en tillatelse som går ut over standardkravene i forurensningsforskriften kap. 14 må fastsettes i overenstemmelse med forurensningsloven § 11 femte ledd og § 16. Det fremgår av forarbeidene til forurensningsloven § 16, ot.prp.nr. 11 (1979-1980) fra side 29 og utover, at bestemmelsen er utformet slik at den skal gi hjemmel til å stille de vilkår som "er aktuelle". Videre heter det at "[b]egrensningen [til å stille vilkår] ligger først og fremst i lovens formål. Det vil imidlertid ikke være adgang til å stille et hvilket som helst vilkår i enhver sak, bare de fremmer lovens formål og kan motvirke forurensninger. Her kommer den alminnelige forvaltningsrettslige regel om at det må være en viss forholdsmessighet mellom mål og midler inn. Selv om dette prinsippet ikke setter noen stramme grenser, fører det likevel til at forurensningsmyndighetene må vurdere hvor mye det vil koste den enkelte å oppfylle vilkår mot hvor mye som vil bli vunnet ved vilkåret.

Videre skal prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer ved avgjørelsen. Forurensningsmyndigheten skal i tillegg vurdere om kravene i vannforskriften er til hinder for at det kan gis tillatelse.

Anførsel 1 - Fosforrensekrav

NIVA har på oppdrag av Miljødirektoratet vurdert om utvalgte vannforekomster, inkludert Rosfjorden, er eutrofe eller sensitive for eutrofi.^[1] For Rosfjorden konkluderer NIVA med at vannforekomsten ikke er eutrof, men kan stå i fare for å bli det. De understreker imidlertid at datagrunnlaget er mangelfullt, og at betraktningene må anses som usikre.

Etter at klagen ble sendt inn, tok Rådgivende Biologer AS vannprøver med fosforkonsentrasjoner tilsvarende "svært god" tilstand vinteren 2023/2024. Disse resultatene ble oversendt fra Asplan Viak til Statsforvalteren den 7. mars 2024. Videre oversendte Statsforvalteren til Miljødirektoratet

den 15. oktober 2024 et foreløpig notat fra UiA med resultater fra prøvetaking november 2023 – juni 2024. Alle de fem prøvene i notatet viser totalfosfor tilsvarende tilstandsklasse "svært god".

I resipientvurderingen til COWI (2019) var totalfosforinnholdet svært høyt, samtidig som fosfatverdiene var svært lave. Fosfat er normalt en stor andel av totalfosfor. Dette indikerer usikkerhet i analyseresultatene. I lys av andre prøver med lave verdier er det etter vår vurdering vanskelig å tillegge de høye konsentrasjonene av totalfosfor i resipientvurderingen stor vekt. Miljødirektoratet vil likevel påpeke at klager selv valgte å legge resipientundersøkelsen til grunn i deres søknad om utslippstillatelse.

På bakgrunn av det ovennevnte mener Miljødirektoratet at det ikke foreligger tilstrekkelige holdepunkter for Rosfjordens følsomhet for fosfor til at fosforrensekravet kan opprettholdes. Miljødirektoratet opphever derfor fosforrensekravet. Usikkerheten knyttet til følsomheten fører likevel til at prøvetakingskravet opprettholdes.

Statsforvalteren bes vurdere å pålegge kommunen strengere overvåking av resipienten, og vurdere behovet for fosfor- og nitrogenrensing fortløpende. I og med at det er knyttet usikkerhet til Rosfjordens følsomhet for næringssalter, anbefaler Miljødirektoratet kommunen å planlegge og legge til rette for eventuelle strengere rensekrav i framtiden.

Anførsel 2 - Bakterierensekrav

Statsforvalteren har hjemmel til å stille krav til utslipp av termotolerante koliforme bakterier (TKB), jf. forurensningsloven § 11 jf. § 16 og kan sette nødvendige vilkår for å beskytte miljøet mot uheldige virkninger av forurensning. Brukerinteresser til resipienten vil i den sammenheng være et viktig hensyn.

Rosfjorden brukes til rekreasjon og friluftsliv. Et biologisk rensetrinn, slik Lyngdal kommune skal etablere for å oppfylle sekundærrensekravet, vil ifølge en rapport fra Vitenskapskomiteen for mat og helse,^[2] fjerne mer enn 90 % av E. coli bakterier fra utslippet av kommunalt avløpsvann fra renseanlegget.

Etter vår forståelse må det etableres et særskilt desinfeksjonstrinn, slik som f.eks. et UV-anlegg, for å overholde utslippskravet Statsforvalteren har stilt. Et slikt særskilt rensetrinn for bakterier fremstår etter Miljødirektoratets syn som unødvendig gitt at biologisk rensing som nevnt vil redusere utslippet av bakterier vesentlig sammenliknet med situasjonen tidligere. Vi har ikke informasjon i denne saken som tilsier at det er tilstrekkelige fordeler ved et slikt særskilt rensetrinn for bakterier som forsvarer kostnaden, jf. forurensningsloven § 11 siste ledd.

Vi tar derfor klagers anførsel til følge og opphever utslippskravet for TKB. Lyngdal kommune har som lokal helsemyndighet ansvar for å sikre at vann som brukes til bading holder den kvaliteten som fastsettes av Mattilsynet.

Vurdering av om vannforskriften er til hinder for tiltaket

Det følger av vannforskriften § 4 at tilstanden i overflatevann skal beskyttes mot forringelse, forbedres og gjenopprettes med sikte på at vannforekomstene skal ha minst god økologisk og god kjemisk tilstand. Det er fastslått i praksis fra EU-domstolen knyttet til vanndirektivet at disse forpliktelsene utgjør en skranke for hva myndighetene kan tillate i enkeltsaker. Forurensningsmyndigheten må på bakgrunn av dette vurdere om omsøkt forurensende virksomhet/tiltak kan føre til at oppnåelsen av vannforskriftens miljømål vanskeliggjøres eller at tilstanden i vannforekomsten forringes.

Rosfjorden er ifølge Vann-nett i god økologisk tilstand basert på fysisk-kjemiske klassifiseringsdata, med lav presisjon. Nyere data fra undersøkelser gjort i forbindelse med oppdrettsanlegg er ikke lagt inn i Vannmiljø. I 2018 gjennomførte COWI en resipientundersøkelse inkludert bløtbunnsfaunastasjoner som viste gjennomsnittlig "god" tilstand, men nær grensen til "moderat". Senere undersøkelser har vist totalfosforkonsentrasjoner i klassene "svært god" og "god". Miljødirektoratet viser til at beregnet utslippsmengde ikke økes i stor grad, og at en oppgradering til sekundærrensing også vil bedre rensingen av eksisterende utslipp, noe som vil gi en miljøgevinst.

Vi legger dette til grunn, og vurderer at utslippet av kommunalt avløpsvann fra Lyngdal tettbebyggelse ikke vil vanskeliggjøre oppnåelsen av vannforskriftens miljømål eller føre til forringelse av den økologiske tilstanden i vannforekomstene. Miljødirektoratets vurdering er dermed at vannforskriften ikke er til hinder, verken for at det kan gis tillatelse, eller for å oppheve kravet til fosfor- og bakterierensing i denne saken.

Prinsipper for offentlig beslutningstaking etter naturmangfoldloven

Ved vurderingen av om tillatelse etter forurensningsloven skal gis skal prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer, og det skal fremgå av avgjørelsen hvordan prinsippene er vurdert, jf. naturmangfoldloven § 7.

Miljødirektoratet vurderer at kravet til kunnskapsgrunnlag i naturmangfoldloven § 8 er oppfylt på bakgrunn av miljøundersøkelsene og naturmangfold som er registrert i offentlige databaser. I Miljødirektoratets Naturbase ligger det ingen viktige naturtyper på land nær Lyngdal avløpsrenseanlegg. Ved utslippspunktet til avløpsrenseanlegget i Rosfjorden ligger det derimot en forekomst av ålegras med status som lokalt viktig. Ved eutrofiering øker mengden påvekstalter som blant annet kan redusere lysforholdene for ålegraset. Hensynet til ålegrasengen er ivaretatt ved at det er stilt krav om resipientovervåking, jf. tillatelsens punkt 8.1 (2023.0689.T). Det er også observert en fugleart med status som nær truet, men disse antas å ikke bli påvirket av tiltaket.

Miljødirektoratet vurderer at føre-var-prinsippet i nml. § 9 ikke kommer til anvendelse i denne saken. Basert på kunnskap om tilstand i resipientene og registrerte påvirkninger i vann-nett og vannmiljø, vurderer Miljødirektoratet at det ikke er risiko for at det aktuelle naturmangfoldet i resipienten påvirkes av andre tiltak eller påvirkningsfaktorer jf. nml § 10. Det er stilt vilkår i tillatelsen knyttet til miljøovervåking og oppfølging fra tiltakshaver av ev. dårlig miljøtilstand, jf. naturmangfoldloven § 11 og 12.

Hilsen
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent

Ragnhild Orvik
Konstituert avdelingsdirektør

Cecilie Kristiansen
seksjonsleder

Kopi til:

Statsforvalteren i Agder

Postboks 504

4804

ARENDAL